

v 1. zvezku, kateri je izšel nedavno v lepi obliki (8°. Str. 64. Cena 25 kr.), podaje Tolstojev »Djetinstvo« v Harambašičevem prevodu. Dobro bi bilo, da bi uspevala ta knjižnica, ker Hrvatom izvestno ne bi škodilo, če bi mesto nezdravega duha, katerega nabirajo iz francoskih in nemških knjig, in kateri se je počel vsiljevati tudi v hrvaško lepo knjigo, zajeli nekoliko zdrave resnohe ruskih pisateljev.

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stjepan Z.-c.)

Bogoslovna znanstvena literatura češka se je obogatila v preteklem letu s krasnim delom. To je:

»**Život na onom svētě.**« Podava abbé Eliáš Méric. Brno 1889. 8°. Cena 1 gld. 20 kr. — Delo kaže v celoti globokega misleca in učnega bogoslovca, pa tudi zvedenega modroslovca in naravoslovca. Delo je sijajen zagovor temeljnih resnic krščanskih (neumrljivost duše, večna kazen in plačilo). A ni pisano, kakor druga znanstvena dela, suhoparno in dolgočasno, nasproti, pisano je zelo zanimivo in — kar je najvažnejše — tudi umevno. Ko je trdno dokazal, da je duša neumrljiva, preiskuje razne krive nauke o duši in naposled razlaga krščanski nauk o bodočem življenju, opirajoč se na najnovejše pridobitve v znanosti. Zato je razdeljena knjiga v tri dele. V prvem delu »Rozum a dukaz naši nesmrtnosti« (str. 1—83) pobija nauke nasprotnikov in sicer: materijalistov, pozitivistov, fatalistov, deistov idr., nadalje pobija pisatelj takozvano fakultativno nesmrtnost (t. j. ako jo človek sam hoče), dovršuje pa ta del z dokazom iz božjih lastnostij, metafizičnim in zgodovinskim. — V drugem delu »Den po smrti a hranice rozumu« (str. 85—161) govori pisatelj o znakih prave smrti, in kako je težko določiti čas nastale smrti v kljub vsemu napredku eksaktnih znanostij. Če se dokaže, da je smrt ločitev duše od telesa, vpraša se sedaj učeni bogoslovec: odkod pa pride ta duša? kam izgine? Ta vprašanja niso lahka. Potem razpravlja zanimivo vprašanje, ali so, in na katerih nebeških svetovih izven naše zemlje so razumna bitja. Pisatelj pritrjuje temu mnenju, katero zastopa poleg drugih tudi jeden izmed najodličnejših bogoslovcev in zvezdoznancev, P. Secchi, v svojem delu »o solncu«. Na koncu ocenja spiritizem. Tretji del imenuje »Učení víry« (str. 163—251). Človeški um ne sega daleč. Kateri namen mu je Bog določil, kaj bode z dušo, ako se loči od telesa — to je zastavica, katere sam ne more rešiti, ampak potrebno mu je zato razodenje božje. Pisatelj govori o duši sami in njenih močeh, o vstajenju, o poslednjih dneh zemlje, in kaj odgovarja znanost na to; posebno pobija stari in novi hilijazem. Jako prijetno je čitati o poslednjem plačilu, o lastnostih povečanih teles, kjer se opira na nauke znamenitih bogoslovcev, osobito Tomaža Akvinskega, o sreči in slavi, katero bodo uživali dobri v neskončni ljubezni. Pisatelj zastopa tolažilno mnenje onih bogoslovcev, ki pravijo, da bode katoličanstvo rešilo veliko večino svojih vernikov. Dalje go-

vori o peklju, v kateri so vsi narodi verovali. Naposled je razprava o vicah. — To delo bode izvestno zanimalo vsakega čitatelja, širilo mu in razjasnilo obzorje. Zato je toplo priporočamo.

O **bidě lidské** ve prospěch chudých dítek českých škol v Brně. 1890. Cena 50 kr. — Drugo leto se že izdaje ta letnik v jako plemenit namen. Izdal ga je »dobročinní komitét dam« v Brnu, uredila Ana Hübnerova. V zborniku je zastopano mnogo odličnih pisateljev, a kar ga posebno priporoča, so sicer majhne a lepe slike mnogih pisateljev in pisateljic, kakor: Jiraska, Heritesa, akademika Bartoša, Eliše Krásnohorské, Karoline Světlé, Gabriele Preissové, Vladimira Štastnega — urednika brnskega »Obzora« idr., zraven še nekoliko lepih slik v tekstu. Snov je vzeta iz trudapolnega ljudskega življenja, kakor kaže to že naslov. Razven nekaterih poučnih sestavkov je vse drugo zabavne vsebine. Zanimivo pisana je povest E. Krásnohorské »Rukavička«, lepa tudi idilska črtica Jiraskova »Vzpomínka«, istotako je dobra Heritesova slika iz življenja »Práce«. Gladko se bere tudi »Lesní pohádka« Ter. Novákové, samo začetek kazi to basen — sama fraza¹⁾. Takih praznih fraz in neumestnih primer je tudi nekaj v »Roman-u dítěte«, a za pesen Jaroslava Hvápila »Vykřiky« (str. 80) bilo bi najbolje, da je niti v zborniku ne bi bilo, ker misel in tudi nekateri stih ne odgovarjajo plemenitemu namenu knjige. Zunanost knjige je okusna.

Nam že dobro znani priljubljeni češki pesnik Svatopluk Čeh je izdal novo pesniško delo z naslovom: »**Kratochvilná historie optáku Velikánu Velikánoviči**« versem napsal Fr. C., ilustriral V. Oliva, nakl. Topič. V Praze 1890. Str. 88. Cena 85 kr. O tem delu ne bodem obširneje govoril, ker sem to storil na drugem mestu (zagrebški »Obzor« št. 165 v prilogi). Opomnim samo, da je to dobra pesniška alegorija, s katero naj bi se pokazale razne napake in razni pogrški v socialnem in političnem življenju naroda češkega. Delo samo je dostojno velikega pesnika i po ideji i po besedi. Slike so z malimi izjemami primerne in dostojne; edino muza je neumestnejša od medicejske Venere.

Jaroslav Vrchlický, o katerem smo govorili lani v tem listu (Hořká jádra, str. 31), izdal je novo majhno zbirko izvirnih sonetov, o kateri bomo povedali kaj prihodnjíc.

SRBSKO SLOVSTVO.

(Piše —č.)

»Народне приповијести и пресуде из живота по Бокѣ Которској, Херцеговини и Црнојгори.« Покупно и сложио Вук вит. Врчевић. (Народне приповијести и пресуде из живота по Бокѣ Которској, Херцеговини и Црнојгори. Покупно и сложио Вук вит. Врчевић.) Dubrovnik 1890. 8°. Str. 278. Cena 1 gld. 20 kr. — Največji in najbolji naslednik slavnega Vuka Karadžića je izvestno po-

¹⁾ Glasi se: Když vynořila se naše země z neurčita a nekonečna odkázána jest k péči Matky Přírody, paní vznesené a neskonale dobrotivé. (Str. 92).

ČEŠKO SLOVSTVO.

(Piše Stjepan Z—c.)

»Hlasy v poušti«, cyklus zněbek Jar. Vrchlického. Str. 26. Cena 20 kr. — V tej zbirki sonetov poje V. o stvarih, že večkrat opevanih — in morem reči — boljše opevanih. Zakaj? Evo!

Kadar govori pesnik svojemu narodu, kadar ga teši, krepi, poučuje, treba, da govori preprosto, jasno, gorško in ljubeznivo, treba, da govori iz srca, ki narod ljubi, iz duše, ki čuti ž njim zlo in dobro. Vsega tega pa ni v tej zbirki. V. peva nejasno, skrivnostno, prepleteno z mitologijo in biblijo (seveda na svoj način), poleg tega (na nesrečo baš tukaj) razkosano hladno-mrtvo. On pravi sicer na str. 19.:

jen k práci, k práci, k práci neprodleně!
Bud' z žuly celý život váš, ne z jilu!
A nepovolme! — Uměním a vědou
a práci rukou i výzpyty ducha (!)
at' mozek vzkypí (!) lóvou krev nám vzplane!
Snad žár přec vlijem

Toda niti s temi besedami ni V. vžil v mene navdušenja, ostal sem hladen, tudi ko sem prečital celo zbirko, kakoršen sem bil preje. Spomnil sem se tudi nehoté, kako vse drugačen vtis so napravili name drugi pesniki, n. pr. Sv. Čech s svojimi rodoljubnimi pesmami.

Kako je često V. pevanje »frazovito in bombastično«, pričajo oni stih, kateri govoré o češkem jeziku (str. 23.):

Ty jak noc tmavá, jak den mnohobleská,
jak žula tvrdá, a jak chleba měkká,
ty drahá, svatá, zářná řeči česká;
Křte ohnivý a sladkých zvuků lázni,
ty ptáku, vilo, oři, věkověká
ty síngó . . .

Prečitavši to, majemo z glavo in vprašujemo: Pa zakaj? Kako, v čem se to vidi, je-li opravičena le jedna slika? To ni metafora (prenos)! — Ali se ne zdi to, kakor prazno nakupavanje besed, da se stih izpolni?

V. je sicer velik pesnik, vendar pa se pre malo trudi, da podá narodu, kar bi mu bilo primerno. Dela, kakor bi se ne mogel ponižati do naroda; on je pesnik »inteligencije«, njega narod ne razume. Imamo od njega pač tudi nekaj dobrih stvarij, — a ni vselej prav to, kar se sveti! Zunanost knjižice je elegantna.

V Ottovi zalogi v Pragi je pričel izhajati prirodopisni časopis »Živa«. Isto ime je nosil časopis, katerega je bil utemeljil l. 1852. slavni češki fiziolog J. E. Purkyně, in ki je propadel pred 26 leti. Ta časopis je češkemu narodu prav potreben, bode velike pomembe in tudi koristen.

Uredništvo pripomnja, da bode ostro pazilo na razliko med prirodoznanskimi pojavi ali poskusi (eksperimenti) in med teorijami, ki se naslanjajo na razne modroslovne sestave in torej niso posledice znanosti in resnice.

Prva številka je zanimiva in bogata na vsebini. Izhajal bode časopis vsakega 15. dne v

mesecu v obsegu 32 str. Stane 5 gld. na leto. Želimo dober uspeh!

»Básníkův denník« je naslov novi zbirki mladega nadarjenega pesnika Jaroslava Kvapila. Izšel je v zalogi F. Šimáčka v Pragi in stane 30 kr. — Čital sem nekđaj (Despot »Malo zrnja«), da čuti pesnik, ko vrže svoje delo, predno je izda, z lastno roko v ogenj, posebno slast v srcu. Ako bi bil tudi Kvapil tako storil, izkazal bi bil veliko dobroto svojemu narodu. Tako grde blasfemije in prave neumnosti je malokdo čital. Grozna puščoba, tema, uprav gnuloba modernega pesimizma in materijalizma vlada v otrovanem pesnikovem srcu. On ne moli Boga (katerega imenuje »hrozný«), nima vere niti upanja, življenje imenuje »prokletó«, in zopet dalje »okove«, »jež zlobohové skuli . . .« — A zato pa se klanja in moli »mater prirodó« in pozije »ty jediná v niž věřit nepřestanu . . .« itd. Tako pesništvo neče dvigati, krepiti in tolažiti človeka, ampak tlačí ga, da bi ga čim najpreje utopilo v »blaženstvu« nenasitne Nirvane.

POLJSKO SLOVSTVO.

(Spisal dr. Fr. L.)

»Szkice z Indyj.« Nap. Ks. Marcin Czerminski T. J. W. Krakowie, czcionkami drukarni »Czasu« Fr. Kluczyckiego i spółki. 1891. Fol. Str. 192. C. gld. 2.50 — S posebno radostjo nanzanjamo to jako lepo delo bratov Poljakov na polju etnografije, ker nam priča o narodovi krepkosti, vnemi za obče-narodno znanje in za misije v tujih deželah. Izšla je knjiga v založbi »Missyj Katolickich«, in porabilo se je iz tega lista lahko mnogo tvarine in mnogo slik. Vendar je to delo enotno, samostojno in zato večje vrednosti, ker je knjigo spisal ud onega reda, ki v vzhodni Indiji tako krepko deluje.

Najprej govori pisatelj o Syamu, ki se čim dalje bolj odpira zapadni omiki, natančneje opisuje misije katoliške in posebej delovanje škofa de la Mothe. Kajpada je del o Indiji v ožjem pomenu najobširnejši. Potopisi, popisovanje redov, zgodovina, delovanje misijonarjev, zgodovina nekaterih indijskih razmer (na pr. kast), sedanji položaj — vse to je združeno in napisano v 22 poglavjih, v katerih se poučimo o tako zanimivi lepi Indiji — res lepi, a tudi grdi. Nikjer na svetu se menda dandanes tako ne družita lepota in bujnost prirode z žalostnim nravnim in družbenim stanjem naroda. Brahmanstvo zavira napredovanje in je krivo mnogih prežalostnih navad, šeg in sporočil, ki tlačijo kot mora pomilovanja vredni narod. — Enako obdeluje pisatelj tudi Nepal in Birmo. Razloživši geografsko lego, opisuje narode, njih šege in verstvo (buddhovstvo), naposled natančno in obširno katoliške misije v teh deželah. Zadnji oddelek govori o Mangalori (Mangalorze) in tamošnji misiji in katoliških napravah. Mangalore je v južni Kanari (na južno-vzhodni strani od Goe) in ima katoliško cerkev, misijonsko semenišče (jezuviško), tudi napravo za gobove (možke in ženske), — kar nam vse predočujejo tudi slike poleg popisovanja — in še druge naprave: tako je to mesto, ki nima sicer jako ve-